

Protocol statusbeheer IBR-vrij

(route tankmelk)

Versie 1.3 (10 september 2024)

1. Kader

Met ingang van 1 april 2018 is de landelijke aanpak van IBR gestart onder verantwoordelijkheid van de Themagroep Rundergezondheid (DKR) (zie: <https://www.zuivelnl.org/over-zuivelnl/samenstelling-thema-en-stuurgroepen>) die is ingericht om sector-breed beleid op het vlak van diergezondheid inhoud te geven. Leden van DKR vertegenwoordigen melkveehouders, vleesveehouders, zuivelondernemingen en de vleeskalverenbranche. Tot het moment waarop regelgeving van het ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit in werking treedt, besluiten zij gezamenlijk over de collectieve aanpak van IBR.

ZuivelNL is op verzoek van de partijen in DKR regelinghouder en beheert daarmee de protocollen op grond waarvan bedrijven statussen krijgen toegekend, opgeschort of ingetrokken. ZuivelNL stelt ook een lijst op van laboratoria waarvan de uitslagen geldig zijn in het kader van de collectieve aanpak. Op verzoek van ZuivelNL beoordeelt Wageningen Bioveterinary Research (WBVR, Nederlands referentielaboratorium) laboratoria om vast te stellen of de geleverde kwaliteit voldoende is en te zorgen dat uitslagen uitwisselbaar zijn.

Zuivelondernemingen aangesloten bij NZO hebben in hun leveringsvoorwaarden en/of kwaliteitsborgingssystemen opgenomen dat hun leden/leveranciers zich vóór april 2018 moesten hebben aangemeld voor één van de programma's om IBR-vrij te worden.

ZuivelNL wijst één of meer partijen aan die de praktische uitvoering van de bestrijding ter hand nemen. Het gaat om beheer van gegevens, het toekennen en beheren van bedrijfsstatussen, het faciliteren van veehouders en dierenartsen en het beschikbaar hebben van een helpdesk voor veterinaire en administratieve vragen. De aangewezen partij gebruikt hiervoor gegevens uit I&R, informatie over bedrijfsstatussen, laboratoriumuitslagen en gegevens over klinische verschijnselen. Rundveebedrijven die willen deelnemen moeten zich daarvoor aanmelden/een overeenkomst sluiten bij/met de door ZuivelNL aangewezen partij (hierna: statusbeheerder).

De statusbeheerder informeert veehouders en dierenartsen over te ondernemen acties (aansturing: informeren over en zo nodig herinnering aan monsternames, afvoer van dieren e.a.) en kan worden benaderd voor vragen met betrekking tot het beheer van statussen. Toegelaten laboratoria leveren uitslagen aan een centrale databank onder beheer van ZuivelNL. De statusbeheerder gebruikt uitslagen uit deze databank voor het statusbeheer en baseert zich voor het statusbeheer op dit protocol.

Dit protocol beschrijft op welke basis statussen worden toegekend, opgeschort of ingetrokken voor bedrijven die hebben gekozen voor IBR-vrij (route tankmelk).

2. Uitgangspunten

Voor uitvoering van zijn verplichtingen onder dit protocol sluit de veehouder met de statusbeheerder een overeenkomst betreffende deelname aan de collectieve bestrijding van IBR, via het programma IBR-vrij (route tankmelk) en optioneel daarna na aanvullend onderzoek via het programma IBR-vrij (route intake bloed, bewaking tankmelk). Kosten voor de deelname worden door de statusbeheerder in rekening gebracht bij de deelnemer.

Behalve dat de statusbeheerder de bedrijfsstatus vaststelt conform dit protocol, zal de statusbeheerder aan de deelnemer en diens dierenarts informatie verstrekken over statuswijzigingen en uit te voeren acties (aansturing).

De statusbeheerder zal een deelname aan de bestrijding van IBR op basis van dit protocol alleen starten:

- indien het bedrijf gedurende 6 maanden vóór de datum van aanvraag van de deelname bij de statusbeheerder geen deelnemer is geweest aan de bestrijding volgens een van de door ZuivelNL vastgestelde protocollen, óf
- indien gedurende 6 maanden vóór de datum van aanvraag tot deelname een deelname op basis van dit of een van de andere door ZuivelNL vastgestelde protocol is beëindigd, er geen andere onderzoeken of acties verwacht worden dan het bewakingsonderzoek onverdacht of het bewakingsonderzoek vrij.

Diagnostiek

Deelnemers zijn gehouden om alle diagnostiek voor het aantonen van IBR-infecties, via detectie van antistoffen tegen het gE-eiwit van het IBR-virus (BoHV1) te laten uitvoeren door een daarvoor door ZuivelNL toegelaten laboratorium. Diagnostiek voor het aantonen van IBR-virus wordt uitgevoerd door GD. Indien de uitslag van de diagnostiek gunstig is, betekent dit dat er in geen enkel monster IBR-virus is gevonden of gE-antistoffen zijn aangetoond. Een ongunstige uitslag betekent dat er in één of meer monsters wél IBR-virus is gevonden of gE-antistoffen zijn aangetoond. Ook een dubieuze uitslag wordt beschouwd als ongunstig. Een onvolledige uitslag betekent dat er minder onderzoek heeft plaatsgevonden dan op basis van dit protocol werd verwacht.

De basis van de collectieve bestrijding van IBR is de Identificatie en Registratie (I&R) van de runderen. Een correcte naleving van de Regeling Identificatie en Registratie is dan ook een voorwaarde voor het verkrijgen van de statussen volgens dit protocol.

Monstername

Alle bloedmonsters worden genomen door de op het bedrijf praktiserende dierenarts. De dierenarts draagt (in opdracht en onder verantwoordelijkheid van de deelnemer) zorg voor het correct en geborgd nemen en identificeren van de monsters van de runderen en voor het verzenden van het materiaal.

Alle tankmelkmonsters worden genomen door:

- een RMO-chauffeur of
- de op het bedrijf praktiserende dierenarts of
- een hiervoor geaccrediteerde monsternemer.

3. Intakeonderzoek

3.1. Status tijdens intakeonderzoek

Zodra de deelname is geregistreerd door de statusbeheerder, krijgt het bedrijf de status “in onderzoek”. Na aansturing voor het intakeonderzoek wordt binnen 8 weken een uitslag verwacht.

3.2. Intakeonderzoek

Het intakeonderzoek bestaat uit een tankmelkonderzoek op IBR gE-antistoffen.

3.3. Uitslag intakeonderzoek ongunstig

Wanneer bij het intakeonderzoek in de tankmelk IBR gE-antistoffen worden aangetoond, wordt het bedrijf aangestuurd voor een heronderzoek in tankmelk. Na aansturing heeft de deelnemer 1 maand de tijd om te zorgen dat de uitslag van het heronderzoek bekend is.

3.3.1. Uitslag heronderzoek ongunstig —> status in onderzoek

Wanneer ook bij het heronderzoek in de tankmelk IBR gE-antistoffen worden aangetoond, wordt de deelname van het bedrijf aan het programma IBR-vrij (route tankmelk) automatisch omgezet naar deelname aan het programma IBR-vrij (route vaccinatie). Op laatstgenoemd programma is van toepassing het protocol IBR-vrij (route vaccinatie).

3.3.2. Uitslag heronderzoek gunstig —> status onverdacht

Wanneer bij het heronderzoek in de tankmelk geen IBR gE-antistoffen worden aangetoond, dan krijgt het bedrijf de status “onverdacht”.

3.4. Uitslag intakeonderzoek gunstig —> status onverdacht

Het intakeonderzoek is gunstig als er geen IBR gE-antistoffen worden aangetoond. Het bedrijf krijgt dan de status “onverdacht”.

3.5. Intake onderzoek niet tijdig uitgevoerd —> onbekend

Wordt het intakeonderzoek niet tijdig uitgevoerd, dan krijgt het bedrijf de status “onbekend”. Indien na het verstrijken van de termijn (zie 3.1.) alsnog een gunstige uitslag bekend wordt, kan de deelnemer contact opnemen met de statusbeheerder. Deze zal de uitslag af handelen volgens 3.3. dan wel 3.4.

4. Bewakingsonderzoek onverdacht

Nadat het bedrijf de status “onverdacht” heeft gekregen, volgt het bewakingsonderzoek onverdacht. Dit bewakingsonderzoek bestaat uit een maandelijks tankmelkonderzoek op IBR gE-antistoffen. De eerste aansturing van het bewakingsonderzoek onverdacht vindt plaats een maand na het verkrijgen van de status “onverdacht” en daarna elke maand.

Na aansturing heeft de deelnemer 1 maand de tijd om te zorgen dat de uitslag bekend is.

4.1. Uitslag bewakingsonderzoek onverdacht ongunstig —> status observatie

Wanneer bij het bewakingsonderzoek onverdacht in de tankmelk IBR gE-antistoffen worden aangetoond, wordt het bedrijf aangestuurd voor een heronderzoek in tankmelk op IBR gE-antistoffen. Het bedrijf krijgt de status “observatie”.

Na aansturing heeft de deelnemer 1 maand de tijd om te zorgen dat de uitslag van het heronderzoek bekend is.

4.1.1 Uitslag heronderzoek ongunstig → status ‘in onderzoek’

Wanneer ook bij het heronderzoek in de tankmelk IBR gE-antistoffen worden aangetoond, wordt de deelname van het bedrijf aan het programma IBR-vrij (route tankmelk) automatisch omgezet naar deelname aan het programma IBR-vrij (route vaccinatie). Op laatstgenoemd programma is van toepassing het protocol IBR-vrij (route vaccinatie).

4.1.2. Uitslag heronderzoek gunstig → status onverdacht

Wanneer bij het heronderzoek in de tankmelk geen IBR gE-antistoffen worden aangetoond, dan krijgt het bedrijf de status “onverdacht” terug.

4.2. Uitslag bewakingsonderzoek onverdacht gunstig → status onverdacht

Het bewakingsonderzoek onverdacht is gunstig als het tijdig wordt uitgevoerd en er geen IBR gE-antistoffen worden aangetoond. Wanneer bij het bewakingsonderzoek onverdacht geen IBR gE-antistoffen worden aangetoond behoudt het bedrijf de status “onverdacht”.

4.3. Bewakingsonderzoek onverdacht niet tijdig uitgevoerd → onbekend

Wordt het bewakingsonderzoek onverdacht niet tijdig uitgevoerd, dan krijgt het bedrijf de status “onbekend”.

Indien echter binnen 1 maand na het verstrijken van de termijn (zie 4.1.) alsnog een gunstige uitslag bekend is, krijgt het bedrijf de status “onverdacht” terug.

4.4. Uitslag bewakingsonderzoek onverdacht 24 maanden gunstig en aanvullend onderzoek gunstig → status vrij

Vanaf het moment dat het bedrijf minstens 24 maanden opeenvolgend gunstige bewakingsonderzoeken onverdacht heeft, kan het kiezen voor de status “vrij”. Wanneer het aanvullend bloedonderzoek (zie 5.) is afgerond, dan wordt de deelname van het bedrijf aan het programma IBR-vrij (route tankmelk) automatisch omgezet naar deelname aan het programma IBR-vrij (route intake bloed, bewaking tankmelk). Op laatstgenoemd programma is van toepassing het protocol IBR-vrij (route intake bloed, bewaking tankmelk).

5. Aanvullend bloedonderzoek

Het aanvullend bloedonderzoek bestaat uit onderzoek op aanwezigheid van IBR gE-antistoffen in bloed van alle runderen in de leeftijdscategorie van 6 jaar en ouder op het moment van monsternamen, aangevuld met:

- alle aangevoerde dieren van bedrijven die ten tijde van de aanvoer niet beschikten over de status IBR-vrij en na aanvoer nog niet zijn onderzocht;
- alle overige nog op het bedrijf aanwezige dieren waarvan eerder een ongunstige uitslag beschikbaar was gekomen.

Na het starten van het aanvullend bloedonderzoek krijgt het bedrijf de status “in onderzoek”. Het bewakingsonderzoek onverdacht wordt voortgezet.

Na aansturing heeft de deelnemer 4 weken de tijd om te zorgen dat de uitslag van het aanvullend bloedonderzoek bekend is.

5.1. Uitslag aanvullend bloedonderzoek gunstig → status vrij

Wanneer het aanvullend bloedonderzoek tijdig en volledig wordt uitgevoerd en daarbij geen IBR gE-antistoffen worden aangetoond, krijgt het bedrijf de status “vrij”. Vanaf dat moment is het protocol IBR-vrij (route intake bloed, bewaking tankmelk) van toepassing.

5.2. Uitslag aanvullend bloedonderzoek ongunstig

Indien bij het aanvullend bloedonderzoek één of meer dieren met IBR gE-antistoffen worden aangetroffen, behoudt het bedrijf de status “in onderzoek”. Het is nodig om elk rund met IBR gE-antistoffen af te voeren. Afvoer dient plaats te vinden binnen 8 weken na dit bericht.

5.2.1. Bewakingsonderzoek onverdacht na afvoer gunstig → status vrij

Indien bij het bewakingsonderzoek onverdacht dat plaatsvindt tussen 4 en 8 weken na afvoer van het laatste rund met een ongunstige uitslag in het aanvullend onderzoek geen IBR gE-antistoffen worden aangetoond, krijgt het bedrijf de status “vrij”.

5.2.2. Bewakingsonderzoek onverdacht na afvoer ongunstig

Indien bij het bewakingsonderzoek onverdacht dat plaatsvindt tussen 4 tot 8 weken na afvoer van het laatste rund met een ongunstige uitslag in het aanvullend onderzoek IBR gE-antistoffen worden aangetoond, wordt de deelname van het bedrijf aan het programma IBR-vrij (route tankmelk) automatisch omgezet naar deelname aan het programma IBR-vrij (route vaccinatie). Op laatstgenoemd programma is van toepassing het protocol IBR-vrij (route vaccinatie).

5.2.3. Runderen niet tijdig afgevoerd → status onverdacht

Wanneer runderen waarbij in het aanvullend onderzoek IBR gE-antistoffen waren aangetoond niet binnen de aangegeven termijn worden afgevoerd krijgt het bedrijf de status “onverdacht” terug. Nadat de runderen alsnog zijn afgevoerd kan de deelnemer bij de statusbeheerder een verzoek indienen om opnieuw aanvullend bloedonderzoek uit te voeren.

5.2.4. Runderen afgevoerd zonder onderzoek

Indien binnen de 8 weken runderen die zijn aangestuurd zijn afgevoerd zonder te zijn onderzocht, is de afhandeling gelijk aan situatie waarbij bij het aanvullend onderzoek geen IBR gE-antistoffen worden aangetoond (zie punt 5.1).

5.3. Aanvullend onderzoek niet tijdig of onvolledig → status onverdacht

Wanneer aanvullend onderzoek niet tijdig geheel wordt afgerond krijgt het bedrijf de status “onverdacht” terug.

6. Aanvoercontrole

6.1. Inhoud aanvoercontrole

De statusbeheerder voert een aanvoercontrole van runderen uit bij alle deelnemers. Bij aanvoer van runderen van een bedrijf dat voor IBR niet de status “vrij” heeft, wordt het bedrijf aangestuurd voor bloedonderzoek op IBR gE-antistoffen bij de aangevoerde runderen.

De periode om voor dit onderzoek een uitslag aan te leveren is 8 weken, te rekenen vanaf de datum van aanvoer. Een bedrijf met de status “onverdacht” ontvangt na aanvoer van een bedrijf dat voor IBR niet de status “vrij” heeft, onmiddellijk de status “observatie”. Bedrijven met een andere status behouden die status.

Indien binnen de 8 weken de aangevoerde runderen zonder bloedonderzoek zijn afgevoerd, is de afhandeling gelijk aan situaties waarbij na de aanvoercontrole IBR gE-antistoffen worden aangetoond (zie punt 6.2).

6.2. IBR gE-antistoffen aangetoond bij aanvoercontrole

Het is nodig om elk rund met IBR gE-antistoffen af te voeren. Het bedrijf krijgt hierover bericht van de statusbeheerder. Afvoer dient plaats te vinden binnen 7 dagen na dit bericht. Indien afvoer binnen 7 dagen op grond van wettelijke eisen niet is toegestaan, dan dient afvoer plaats te vinden binnen 7 dagen na verstrijken van de wettelijke termijn.

6.2.1. Eerste bewakingsonderzoek onverdacht na afvoer ongunstig → status in onderzoek

Indien bij het eerste bewakingsonderzoek onverdacht na afvoer van alle runderen IBR gE-antistoffen worden aangetoond, wordt de deelname van het bedrijf aan het programma IBR-vrij (route tankmelk) automatisch omgezet naar deelname aan het programma IBR-vrij (route vaccinatie). Op laatstgenoemd programma is van toepassing het protocol IBR-vrij (route vaccinatie).

6.2.2. Eerste bewakingsonderzoek onverdacht na afvoer gunstig → status onverdacht

Indien bij het eerste bewakingsonderzoek onverdacht na afvoer van alle runderen geen IBR gE-antistoffen worden aangetoond, krijgt het bedrijf de status 'onverdacht' terug.

6.2.3. Runderen niet afgevoerd → status onbekend

Wanneer runderen waarbij IBR gE-antistoffen waren aangetoond bij aanvoercontrole niet binnen de aangegeven termijn worden afgevoerd krijgt het bedrijf de status 'onbekend', totdat de runderen met IBR gE-antistoffen zijn afgevoerd. De deelnemer kan niet naar IBR-vrij (route vaccinatie) overgaan. Indien na afvoer van alle runderen bij het eerstvolgende bewakingsonderzoek 'onverdacht' geen IBR gE-antistoffen worden aangetoond, krijgt het bedrijf de status 'onverdacht' terug.

6.3. Geen IBR gE-antistoffen aangetoond bij aanvoercontrole → status onverdacht

Wanneer het bloedonderzoek volledig en tijdig is uitgevoerd en geen IBR gE-antistoffen zijn aangetoond, dan krijgt het bedrijf de status "onverdacht" terug. Een bedrijf met een andere status gaat verder met status en de onderzoeksfase waarin het zich bevindt.

6.4. Aanvoercontrole niet tijdig uitgevoerd → status onbekend

Wordt het bloedonderzoek niet tijdig uitgevoerd, dan krijgt het bedrijf de status "onbekend". Indien binnen 4 weken na het verstrijken van de termijn alsnog een uitslag van het bloedonderzoek beschikbaar is, kan de deelnemer contact opnemen met de statusbeheerder met het verzoek de uitslag af te handelen volgens 6.2. dan wel 6.3.

7. Tracering

7.1. Inhoud tracering

Tracering vindt plaats indien een bedrijf met de status IBR-vrij een infectie met het IBR-virus heeft ondergaan. Bij tracering beoordeelt de statusbeheerder of in een epidemiologisch relevante periode vóór de vaststelling van de infectie dieren zijn afgevoerd naar een ander bedrijf dat deelneemt aan het programma IBR-vrij (route intake bloed, bewaking tankmelk) of het programma IBR-vrij (route tankmelk) dan wel er anderszins contact is geweest met een ander bedrijf dat deelneemt aan één van deze programma's.

7.2. Mogelijke infectie op basis van tracering → status observatie

Een bedrijf dat deelneemt aan dit programma, de status "onverdacht" heeft en op basis van tracering mogelijk zelf geïnfecteerd is (contact bedrijf), krijgt de status "observatie".

7.3. Onderzoek contactbedrijven

Afhankelijk van de aard van het contact stuurt de statusbeheerder onderzoek op contactbedrijven aan. Het doel van dit onderzoek is een overdracht van infectie naar het contactbedrijf uit te sluiten. Het onderzoek kan bestaan uit bloedonderzoek op IBR gE-antistoffen bij de dieren die zijn aangevoerd van het bedrijf dat een infectie heeft ondergaan. Indien relevant stuurt de statusbeheerder het bedrijf aan voor uitvoering van ander onderzoek, zoals tankmelkonderzoek of bloedonderzoek bij een steekproef van dieren. Het door de statusbeheerder aangestuurde onderzoek dient binnen een termijn van 4 weken te worden uitgevoerd.

7.4. Beoordeling resultaten onderzoek contactbedrijven

Indien bloedonderzoek op contactbedrijven is uitgevoerd op een dier dat is aangevoerd van bedrijf dat een infectie met het IBR-virus heeft ondergaan, wordt de uitslag afgehandeld als de aanvoer van een bedrijf dat voor IBR niet de status "vrij" heeft (zie 6.).

Indien ander onderzoek wordt uitgevoerd en de uitslag hiervan is volledig en gunstig, dan krijgt het bedrijf de status "onverdacht" terug.

Indien ander onderzoek wordt uitgevoerd en de status hiervan is naar oordeel van de statusbeheerder ongunstig, dan krijgt het bedrijf de status "onbekend".

8. Niet aangestuurd onderzoek

8.1. Onderzoek bij klinische verschijnselen

Een rund waarbij klinische verschijnselen zijn waargenomen behoort te worden onderzocht op aanwezigheid van IBR-virus. Indien virus wordt aangetoond, wordt de deelname van het bedrijf aan het programma IBR-vrij (route tankmelk) automatisch omgezet naar deelname aan het programma IBR-vrij (route vaccinatie). Op laatstgenoemd programma is van toepassing het protocol IBR-vrij (route vaccinatie).

8.2. Overig niet aangestuurd onderzoek

Indien bij onderzoek om andere dan de in 8.1. genoemde reden het IBR-virus wordt aangetoond, vindt afhandeling plaats zoals bedoeld in 8.1.

9. Overig

Indien zich omstandigheden of situaties voordoen waarin dit protocol niet voorziet, kan ZuivelNL de statusbeheerder aanvullende instructies geven voor het toekennen, opschorten of intrekken van statussen.